

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 19 maart – 12:00 uur d.d. 22 maart

5.1.2e Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2e@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen OMT-leden 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici IGJ & Nederlandse Huisartsen Genootschap (NHG)

Samenvatting

- ‘Streep door versoepelen’ kopt De Telegraaf. Volgens Haagse bronnen wordt er pas versoepeld wanneer de meeste 60-plussers gevaccineerd zijn. Tot die tijd blijft de horeca dicht, mogen de terrassen niet open en blijft de avondklok van kracht. Volgens de bronnen is de oorzaak hiervan tweeledig; de besmettingscijfers zijn ‘gewoon slecht’ en mensen houden zich minder goed aan de regels. Hoewel er onderlinge meningsverschillen waren (zo pleitte D66-lijsttrekker Sigrid Kaag vrijdag al voor een einde aan de avondklok) verliep het overleg ‘in goede harmonie’, aldus een aanwezige tegen De Telegraaf. De boodschap van het kabinet zal in ieder geval in goede aarde vallen bij de OMT-leden die voor het Catshuisoverleg lieten weten dat versoepelingen geen optie waren.
- Nadat het prikken met AstraZeneca vorige week in meerdere landen werd stilgelegd blijkt uit onderzoek dat de bijwerkingen van het vaccin het resultaat zijn van een zeer zeldzame reactie van het immuunsysteem waardoor antistoffen worden aangemaakt tegen de eigen bloedplaatjes. Door de meldingen van trombose en de prikpaauze zou het vertrouwen in het AstraZeneca-vaccin een deuk hebben opgelopen, zo stelt Trouw. Om het vertrouwen terug te winnen moet de overheid deskundigen op bijvoorbeeld social media aan het woord laten, stelt Hoogleraar gezondheidscommunicatie Bas van de Putte (UvA). Hoogleraar risicocommunicatie en volksgezondheid Daniëlle Timmermans (Amsterdam UMC) vreest dat het stoppen met prikken meer schade heeft aangericht dan doorgaan zou hebben gedaan. Zij vindt dat er een rol voor de huisarts is weggelegd in de communicatie, en dat de overheid niet ‘geheimzinnig’ in de communicatie moet zijn.
- Verschillende reportages in de ochtendkranten over het Fieldlab-evenement ‘Back to Live’ van afgelopen zaterdag. De kranten concluderen dat het ‘oude normaal’ voor de bezoekers al snel weer vertrouwd voelde. Vanochtend meldt Hart van Nederland dat er een bezoeker is binnen gekomen zonder zijn/haar negatieve testuitslag te laten zien. In een reactie laat Fieldlab Evenementen weten dat er twee negatieve testuitslagen waren die niet gekoppeld waren aan een persoon. In ieder geval een van de twee is binnengelaten, omdat de organisatie wist dat alle testuitslagen negatief waren. Om toegang te krijgen moesten deze personen wel een bevestigingsmail van Fieldlab laten zien, maar een bron laat aan Shownieuws weten dat niet te hebben gedaan.
- Het AD stelt zaterdag op basis van een rondgang langs huisartsen dat er steeds meer huisartsen zijn die complottheorieën uitdragen. Het NHG spreekt van een ‘enkele huisarts’ die afwijkt van de geldende richtlijnen en adviezen. Het IGJ reageert: “... de inspectie verwacht dat alle zorgverleners zich bij de uitoefening van hun beroep houden aan de geldende richtlijnen en standpunten van hun beroepsgroep. Waar nodig spreekt de inspectie een zorgverlener hierop aan.” Ook laat de krant zaterdag weten dat ‘een groepje artsen rond de Limburgse huisarts Rob Elens’ nog altijd het antimalariamedicijn hydroxychloroquine en het antischurfmiddel ivermectine voorschrijft aan coronapatiënten. De IGJ heeft laten weten een onderzoek te starten.

Karakterisering van de berichtgeving

- In de ochtendkranten aandacht voor het Fieldlab-evenement van afgelopen weekend. In AD, FD, Trouw en De Volkskrant verschijnen reportages over het Back to Live evenement waar bezoekers voor het eerst geen rekening met ‘bubbels’ hoefden te houden.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario’s)
Identiteiten

- Staatssecretaris Mona Keijzer is positief getest op corona.

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van VWS vraagt men of ze wel/geen tweede prik moeten halen als ze al corona hebben gehad. ‘Zo niet, hoe ze de tweede prik dan moeten afzeggen?’, is de vraag.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Uit een nieuwe analyse van bloedmonsters door immunoloog Zhengyu He en collega’s blijkt dat er twee keer zoveel mensen in Wuhan besmet zijn geweest met het virus als tot dusver werd aangenomen.
- Wetenschapper van de Universiteit van Luik hebben een nieuwe variant van het coronavirus ontdekt. De wetenschappers vinden de variant niet verontrustend.
- Uit onderzoek van het Trimbos-instituut blijkt dat een kwart van de rokers door de crisis meer is gaan roken. Tijdens de eerste golf deden ze dat vooral uit verveling, maar nu speelt stress een belangrijke rol.
- ‘Tokio weert definitief buitenlandse fans bij de Spelen’, kopt de Volkskrant vanochtend. “We moeten niet onzorgvuldig zijn. Het is nu een buitengewoon belangrijke tijd in strijd tegen corona”, aldus Japanse premier Yoshihide Suga.

AstraZeneca-vaccin

- Bloedexperts hebben vastgesteld dat de trombosebijwerkingen van het AstraZeneca-vaccin het resultaat zijn van een zeer zeldzame reactie van het immuunsysteem waardoor antistoffen worden aangemaakt tegen de eigen bloedplaatjes. De bijwerkingen lijken op heparine geïnduceerde thrombocytopenie (HIT). **Internist vasculaire geneeskunde Erik Klok (LUMC)** vindt het goed nieuws dat nu bekend is wat te doen bij dergelijke verschijnselen, maar dat het een lastig te behandelen ziekte is.
- Een Nederlandse vrouw is vorige week in het ziekenhuis beland nadat ze na vaccinatie met het AstraZeneca-vaccin een tekort aan bloedplaatjes kreeg. Het **EMA** zoekt nog uit of het om een zeldzame bijwerking gaat.
- Een studie uit de VS toont aan dat het AstraZeneca-vaccin 100% effectief bij het voorkomen van ernstige ziektes en ziekenhuisopnames. Voor het voorkomen van besmettingen is het vaccin voor 79% effectief.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Hart van Nederland meldt dat een bezoeker bij het Fieldlab-evenement van afgelopen zaterdag zonder negatieve testuitslag is binnengelaten. In een reactie laat Fieldlab Evenementen weten dat er twee negatieve testuitslagen waren die niet gekoppeld waren aan een persoon. In ieder geval een van de twee is binnengelaten, omdat de organisatie wist dat alle testuitslagen negatief waren. Om toegang te krijgen moesten deze personen wel een bevestigingsmail van Fieldlab laten zien, maar een bron laat aan Shownieuws weten dat niet te hebben gedaan.
- In de ochtendkranten (AD, FD, Trouw en de Volkskrant) verschijnen reportages over het Fieldlab-evenement van afgelopen weekend. De ochtendkranten concluderen dat het 'oude normaal' snel weer vertrouwd voelt. Ten slotte in de Volkskrant ook aandacht voor de CoronaCheck-app. De krant stelt dat de app weerstand oproept door zorgen om de privacy. Daarnaast maakt Bits of Freedom zich zorgen over toenemende ongelijkheid en uitsluiting in de samenleving als gevolg van de app.
- Het AD doet een rondgang langs verschillende huisartsen die in corona geen gevaar (meer) zien. De krant laat verschillende huisartsen aan het woord die een complot in corona zien en stelt dat er steeds meer huisartsen zijn die complottheorieën uitdragen. Het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) spreekt van een 'enkele huisarts' die afwijkt van de geldende richtlijnen en adviezen. Het IGJ reageert dat iedereen vrij is om zijn eigen theorieën te hebben. "Dat laat onverlet dat de inspectie verwacht dat alle zorgverleners zich bij de uitoefening van hun beroep houden aan de geldende richtlijnen en standpunten van hun beroepsgroep. Waar nodig spreekt de inspectie een zorgverlener hierop aan."
- Ondernemer Evert de Blok, die samen met Limburgse huisarts Rob Elens een platform opzette waarop een alternatieve coronabehandeling wordt gepromoot, bevestigt aan het AD dat 'een groepje artsen rond de Limburgse huisarts Rob Elens' nog altijd het antimalaria-medicijn hydroxychloroquine en het antischurftmiddel ivermectine voorschrijft aan coronapatiënten. Zo zouden al zeshonderd patiënten aan de omstreden medicijnen zijn geholpen. "Als je welwillende artsen hebt en ondersteuning van een apotheker, mag je deze middelen voorschrijven op basis van off-labelgebruik", aldus De Blok. De IGJ heeft laten weten een onderzoek te starten. "Wij wijzen erop dat zowel hydroxychloroquine als ivermectine bij corona alleen voorgeschreven kan worden aan patiënten die in het ziekenhuis verblijven." Ook het NHG adviseert tegen het gebruik van de middelen. Huisartsen mogen gemotiveerd en met toestemming van een patiënt van dit advies afwijken, stelt het NHG. "Maar als er zorgen zijn over de kwaliteit, kan de inspectie maatregelen nemen."

Welke geruchten worden genoemd?

- Haagse bronnen laten zich na het Catshuisoverleg zondag uit tegen ANP en NOS en stellen dat de maatregelen pas versoepeld kunnen worden als de meeste 60-plussers gevaccineerd zijn. Tot die tijd blijft de horeca dicht, mogen de terrassen niet open en blijft de avondklok van kracht, zo laat elke krant vanochtend weten. "De cijfers zijn gewoon slecht" (AD), "De druk op het systeem is te hoog" (Trouw) en "Het probleem is ook dat mensen zich niet goed meer aan de regels houden" (AD), stellen de bronnen. Het AD stelt dat premier Rutte morgenavond een 'sombere boodschap' zal verkondigen. De Telegraaf en Trouw zeggen juist dat het kabinet perspectief gaat schetsen voor over acht à tien weken. Een 'iets positievere boodschap', aldus De Telegraaf. In De Telegraaf en Trouw ook aandacht voor de aanscherping van de maatregelen in buurlanden, wat 'vooralsnog' niet door het kabinet wordt overwogen, weet een bron te vertellen (Trouw). In De Telegraaf wordt kort genoemd dat de knoop, wat betreft de maatregelen, dinsdag pas definitief wordt doorgehakt. Ook besteedt de krant aandacht aan hoe het overleg verliep; 'in goede harmonie', volgens een aanwezige.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Afgelopen zaterdag en zondag waren er (van tevoren verboden) demonstraties in Amsterdam tegen de maatregelen. Op zaterdag waren er circa 1500 mensen aanwezig en de politie moest in grote getalen uitrukken om de demonstraties te beëindigen. Op zaterdag zijn 58 mensen gearresteerd en op zondag ruim 150.

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- Het **Jeugdfonds Sport & Cultuur** start vandaag een campagne om mensen erop te wijzen dat de crisis leidt tot meer kinderen die opgroeien in armoede, waardoor ouders het lidmaatschap van sportclubs en cultuurlessen niet meer kunnen betalen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De Telegraaf stelt middels een reportage over de 7-jarige Loes, die de zeldzame chromosoomafwijking NF1 heeft, dat het 'lotgenotencontact' van patiëntenorganisaties het afgelopen jaar grotendeels is vervallen door de maatregelen. Volgens Maaike, de moeder van Loes, is die verbinding voor ouders van kinderen met een zeldzame ziekte extra waardevol omdat zij 'vechten voor de rechten van hun kind' en veel steun bij elkaar vinden. Ook stelt Maaike dat de kinderen 'snakken' naar het contact met hun 'lotgenoten'.
- **Viroloog Marion Koopmans** reageert op het nieuwe onderzoek dat uitwijst dat twee keer zoveel mensen in Wuhan besmet zijn geweest met het virus. Volgens haar is het interessant dat het percentage in Wuhan nog altijd lager is dan in delen van Noord-Brabant en Limburg tijdens de eerste golf. "De vraag die bij mij speelt, is of de verdringing met mutatie D614G [verandering die het virus onderging toen het overwaarde naar Europa] ons parten heeft gespeeld", stelt Koopmans.
- Sportprominenten reageren op het nieuws dat buitenlands publiek bij de Olympische Spelen niet welkom is. **Pieter van den Hoogenband, chef de mission van de olympische ploeg**, stelt dat de beslissing niet als een verrassing komt. Volgens Van den Hoogenband is het vooral zaak dat sporters zich niet te laten afleiden door alle perikelen rond de Spelen. "Het IOC en de organisatie doen er alles aan veilige Spelen te organiseren." **NOC*NSF-voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg** vindt het 'begrijpelijk', maar een echte tegenvaller dat er geen familie, vrienden en supporters bij kunnen zijn.
- **Trouw** schrijft over de 'reissurus' waar topsporters mee te maken hebben. Zij mogen namelijk reizen, "maar *business as usual* is dat allerminst", aldus Trouw. Verschillende topsporters en/of managers worden geïnterviewd.
- Op de social mediakanalen van VWS stelt men dat er meer duiding moet komen bij de cijfers die worden gepresenteerd. Men vindt dat besmettingscijfers niet voldoende zeggen en wil weten hoe het zit met de 'IC-opnamen en dergelijke'.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge berichten van zorgpersoneel dat snel een vaccin wil. Daarnaast voelt deze groep zich niet gewaardeerd, wanneer ze een uitnodiging voor AstraZeneca krijgen. Het wordt als een minderwaardig vaccin gezien.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- **Patiëntenorganisaties ALS Patients Connected** en **Duchenne Parent Project** willen dat minister De Jonge zijn beloftes nakomt om deze groep patiënten met voorrang te vaccineren, gezien de patiënten een risicogroep zijn. De organisaties stellen nog geen indicatie te hebben dat deze patiënten daadwerkelijk met voorrang worden gevaccineerd.
- **Hoogleraar gezondheidscommunicatie Bas van de Putte (UvA)** stelt dat de overheid deskundigen moet laten uitleggen hoe het zit met het AstraZeneca-vaccin om het vertrouwen in het vaccin terug te krijgen. Deze communicatie moet niet plaatsvinden op de website van de rijksoverheid, maar op social media, TV en door een extra folder als je voor de prik wordt uitgenodigd, stelt van de Putte. **Hoogleraar risicocommunicatie en volksgezondheid Daniëlle Timmermans (Amsterdam UMC)** stelt dat er een rol is weggelegd voor de huisarts gezien die hun patiënten goed kennen en mensen hun huisarts vertrouwen. Daarnaast meent Timmermans dat de overheid de risico's omtrent het AstraZeneca-vaccin eerder aan de orde had moeten stellen en vreest Timmermans dat het stoppen met prikken meer schade heeft aangericht dan doorgaan zou hebben gedaan. De beste strategie is volgens Timmermans om niet 'geheimzinnig' te zijn en expliciet te communiceren over bijwerkingen of risico's, 'anders krijg je later de rekening gepresenteerd'.
- Een expert en huisartsen laten bij Nieuwsuur weten wat zij vinden van de vaccinatiestrategie. Zo vindt **hoofd intensieve care Peter van der Voort (UMCG)** dat ouderen met een BMI boven de 40 zo snel mogelijk gevaccineerd moeten worden. Van der Voort stelt dat corona voor deze groep 'echt een gevaar' is. **Huisarts Bart Timmers** vindt vooral dat de vaccinatiestrategie versnipperd is geregeld. "De officiële instructie luidt dat we alleen mensen met een BMI van boven de 40, tot 65 jaar mogen inenten. Maar op de website van het RIVM staan op twee plekken verschillende mededelingen." **Huisarts Niels Harkink** hoopt daarentegen dat aan de richtlijn wordt vastgehouden gezien afwijken onrust creëert.
- Volgens **NVIC-voorzitter Diederik Gommers** zit het kabinet 'wel erg op het spoor van het virus en de anderhalvemetermaatregelen'. Hij vindt dat het kabinet meer nadruk had moeten leggen op gezond leven. Het was volgens hem een fout om de focus te leggen om thuisblijven, want het is belangrijk om naar buiten te gaan, voldoende te bewegen en de gezondheid op peil te houden.
- **Hoofd IC Armand Girbes (Amsterdam UMC)** zegt bij talkshow Op1 dat hij meer uitleg wil over de data en cijfers die nu bekend zijn en/of gepresenteerd worden. Hij wil graag meer weten dan alleen de besmettingscijfers. 'Welke mensen komen in het ziekenhuis terecht, zijn ze juist oud of jong?'; 'Welk geslacht hebben ze?', zijn bijvoorbeeld vragen die Girbes heeft. Hij wil graag zo weinig mogelijk ziekenhuisopnames, maar zegt daarnaast ook oog te hebben voor hoe de maatregelen in de samenleving ontvangen worden.

Wel of geen versoepelingen?

- Experts en OMT-leden laten zich al voor het Catshuisoverleg uit met de boodschap dat zij versoepelingen op dit moment geen goed idee vinden. **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** ziet de ziekenhuisbezetting elke week met zo'n 10% stijgen en vindt het te vroeg voor versoepelingen. **NVIC-voorzitter Diederik Gommers** stelt: "We hebben de prognoses gezien en daar was geen ruimte." **OMT-lid Marion Koopmans** vindt de besmettingscijfers ook zorgelijk en stelt daarbij: "We zitten nog met de Britse variant." Zij vindt dat we geduld moeten hebben, tot meer mensen gevaccineerd zijn. Volgens **OMT-lid Menno de Jong** is 'een terrasje met Pasen' geen optie. Vanuit de 'infectiedruk' noemt hij het openen van de terrassen een 'brug te ver'. De Jong zou de avondklok zeker aanhouden. Als er al versoepeld wordt, zal dat waarschijnlijk in het hoger onderwijs zijn, denkt hij.